

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح ساماندهی استفاده از تسهیلات دولتی»

دوره هشتم - سال اول

شماره ثبت:

۱۵۱

شماره چاپ:

۱۷۰

تاریخ چاپ:

۱۳۸۷/۴/۲۵

چکیده

از سال ۱۳۸۴ عمدتاً براساس بند «د» ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه به دولت اجازه داده شد تا معادل پنجاه درصد (۵۰٪) مانده موجودی حساب ذخیره ارزی را برای سرمایه‌گذاری و تأمین بخشی از اعتبارات مورد نیاز طرح‌های تولیدی و کارآفرینی صنعتی، معدنی، کشاورزی، حمل‌ونقل، خدمات (از جمله گردشگری و...)، فناوری و اطلاعات، خدمات فنی - مهندسی بخش غیردولتی که توجیه فنی و اقتصادی آنها به تأیید وزارتخانه‌های تخصصی ذی‌ربط رسیده باشد، از طریق شبکه بانکی داخلی و بانک‌های ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات با تضمین کافی استفاده کند. در این راستا به دلیل ضعف نظارتی نظام بانکی در ارزیابی طرح‌های ارائه شده، اهداف بند «د» ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه تا حدودی تحقق نیافت و عمدتاً منحرف شد. زیرا بخشی از تسهیلات پرداختی برای اموری غیر از آنچه در طرح توجیهی عنوان می‌شد، به مصرف رسید. در این راستا برای مقابله با ادامه چنین روندی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی طرحی را ارائه کردند تا براساس آن با موارد تخلف یا انحرافی برخورد قانونی به عمل آید.

۱. مروری بر مفاد طرح ساماندهی استفاده از تسهیلات اعطایی

الف) صدر ماده واحده بحث جلوگیری از سوءاستفاده، مقابله با مفاسد اقتصادی و رانت‌خواری کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی را مطرح کرده است و لذا فرض وجود چنین مواردی را پذیرفته است.

ب) بند «۱» ماده واحده، شمول طرح پیشنهادی را برای وام و تسهیلات دولتی و بانکی در سطح دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به بالا در نظر گرفته است.

ج) در بند «۱» ماده واحده عنوان شده که استفاده‌کنندگانی که تسهیلات ۲ میلیارد ریال به بالا را در مواردی غیر از آنچه در طرح توجیهی ارائه شده است، به کار گرفته باشند، بدهی آنها کلاً به حال تبدیل و از محل وثایق مربوطه و مراجع قانونی ذی‌ربط وصول می‌شود.

د) در بند «۲» ماده واحده نیز بحث بازگرداندن و ابطال مالکیت زمین‌های واگذار شده توسط منابع طبیعی یا دولتی از افرادی مطرح شده است که به طور رایگان یا با تخفیف از زمین‌های مذکور بهره‌مند شده‌اند، ولی تأسیسات و سرمایه‌گذاری آنها از نظر عرصه و اعیان متناسب با زمین دریافتی نیست.

ه) در تبصره طرح مذکور عنوان شده که نحوه تطبیق و تشخیص موارد تخلف یا انحراف، در آیین‌نامه‌ای که توسط وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، کار و امور اجتماعی، صنایع و معادن و جهاد کشاورزی تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، تعیین می‌شود.

شماره مسلسل:

۲۲۰۹۱۴۲

۲. ارزیابی طرح ساماندهی استفاده از تسهیلات دولتی

باید عنایت داشت که طرح ارائه شده بسیار مناسب و قابل قبول است؛ اما توجه به نکات زیر ضروری است:

الف) در طرح پیشنهادی مشخص نیست چرا سقف شمول ماده واحده برای تسهیلات، بالای دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در نظر گرفته شده است. زیرا بسیاری از تسهیلات کمتر از این رقم هستند که تعداد آنها نیز

تاریخ انتشار:

۱۳۸۷/۵/۲۰

بیشتر است و در نتیجه درصد رسیدگی به تخلفات ممکن است در سطح وسیعی کاهش یابد.

(ب) ضمانت اجرایی طرح پیشنهادی مشخص نیست. به عبارتی مشخص نشده است که کدام سازمان یا دستگاه دولتی به طور اخص مسئول اجرای طرح ساماندهی استفاده از تسهیلات دولتی است.

(ج) تبدیل بدهی به حال از طریق وثایق کافی نیست. زیرا در بسیاری از موارد میزان تسهیلات اعطایی (باتوجه به تخلفات صورت گرفته)، بیشتر از ارزش وثایق است.

(د) با توجه به قانون ماده (۳۳) اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور، تشخیص تعلل یا تخلف و عذر موجه مجریان طرح‌ها از مفاد قرارداد و تعیین درصد عملیات انجام شده طرح‌های مزبور در هر استان، با تشکیل هیئت سه نفره موارد تخلف نسبت به فسخ یا تمدید و تعیین مهلت و یا استرداد زمین تصمیم‌گیری خواهد شد.

(ه) با عنایت به امکان تمدید مدت زمان اجرای ماده (۳۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور، وزارت جهاد کشاورزی موظف است تا پایان سال ۱۳۶۵ بدون اخذ مجوز قانونی تبدیل به باغ و زراعت آبی شده یا برای طرح‌های تولید دام و آبزیان و غیره مورد استفاده قرار گرفته‌اند را براساس تشخیص برخی از کمیسیون‌ها در قبال دریافت اجاره بها یا قیمت تعیین شده واگذار یا به فروش برسانند. براساس این قانون زمین‌های منابع ملی که بعد از تاریخ فوق‌الذکر تصرف شده از شمول قانون خارج بوده و متصرفین خلع ید خواهند شد.

پیشنهادها

با عنایت به نکات فوق می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه کرد:

(الف) بهتر است کلیه تسهیلات در شمول طرح پیشنهادی قرار گیرد، اما اگر در عمل امکان نظارت کامل وجود نداشته باشد، می‌توان به‌طور موقت تسهیلات جزئی را نادیده گرفت.

(ب) در وهله اول بانک مربوطه مسئول پاسخ‌گویی به توجیه اقتصادی داشتن، نحوه احداث و فعالیت و صرف تسهیلات دریافت شده طرح شمول‌گیرنده تسهیلات است.^۱ لذا در صورتی که تسهیلات در جای دیگر صرف شده باشد بانک نیز مسئول است و در وهله دوم یک دستگاه متناظر باید با توجه به نوع فعالیت (کشاورزی، صنعتی، خدماتی و ...) مسئول کنترل اسناد و مدارک و صحت و سقم توسعه طرح باشد.

(ج) شایسته است سازمان یا دستگاه مشخصی مسئولیت اصلی طرح را برعهده بگیرد و سایر سازمان‌ها نیز موظف به همکاری شوند.

(د) بهتر است در تبدیل بدهی به حال به‌جای وثایق موجود کل بدهی از طریق اموال تسهیلات‌گیرنده (که وثایق نیز جزئی از آن است) وصول شود. در این حالت اگر ارزش وثایق کمتر از اصل و فرع تسهیلات باشد، می‌توان به سایر اموال استفاده‌کننده از تسهیلات نیز رجوع کرد. البته موارد مذکور جهت تأکید آورده شده است.

(ه) به لحاظ جنبه قضایی موضوع، بهتر است به دستگاه‌های متولی تهیه آیین‌نامه اجرایی سازمان بازرسی کل کشور نیز اضافه شود.

(و) اگر در قرارداد اعطای وام بحث تبدیل به حال کردن تسهیلات پرداختی به‌هنگام تخلف‌گیرنده تسهیلات وجود نداشته باشد، بهتر است بانک‌ها ملزم به اضافه کردن چنین عبارتی در متن قراردادها شوند.

(ز) با توجه به مطالب ذکر شده در بندهای «ه» و «و»، طرح ساماندهی استفاده از تسهیلات دولتی باید با دقت بیشتری مورد ارزیابی قرار گیرد زیرا در صورت مصوب شدن این طرح (در مرحله اجرا) با همپوشانی‌هایی که پیش خواهد آمد مغایرت‌هایی ایجاد شده و این مصوبه با تأخیر و تعلل به اجرا درمی‌آید.

۱. دلایل توجیهی بند «ب»:

(الف) بانک امین و وکیل سپرده‌گذار است و باید منابع را در درست و بهینه مصرف کند.

(ب) بانک مسئول اجرای صحیح سیاست‌های دولت است و اگر چنین عمل نکند باید پاسخگو باشد.